

רוצה לקרוא את כל ההגדה

אילנה בותבת: ליל הסדר מתקרב. השנה החלטנו, בעלי ואני, לקחת על עצמנו את המשימה, והזמנו אלינו לסדר את האחים שלי ושל בעלי ובני משפחותיהם. נהיה 30 איש. כולם הציעו לעזור. חילקתי בין כולם את המנות. אוכל לא יחסר... לך אני לא דואגת. אבל אני דואגת לתוכן.

בשנים האחרונות, מאז שהורינו נפטרו, חגגנו בכל שנה אצל אחי. כל שנה קראנו פחות ופחות בהגדה. לאט-לאט הפך ליל הסדר להיות פסטיבל אוכל ומתנות. קוראים בהגדה מהר-מהר עד "שולחן עורר", ואז שמים את ההגדות בצד – עד השנה הבאה. לי ולבעלי זה מפריע. לכן לקחנו על עצמנו הפעם את ארגון הסדר ואת האירוח. חסרה לנו האווירה שהיתה בבית הורינו: קראנו את כל ההגדה ואבא היה מוסיף הסברים ופירושים משלו.

בשנים הקודמות ניסיתי להחזיר את ההגרות לשולחן אחרי הלפתן והעוגה, אבל מלבד בעלי, אף אחד לא שיתף אתי פעולה. היינו מיעוט קטן מדי. אני חוששת שאם נמשיך כך, לאט-לאט נקרא פחות ופחות, והילדים והנכדים שלנו לא יזכו לשמוע ביציאת מצרים... אגב, שמתי לב לך שכאשר בני המשפחה קוראים בסדר בקול קטעים מההגדה, לחלק מהם קשה מאוד להבין את העברית ולדייק בקריאה. אותי זה מדאיג. בעלי ואני רוצים מאוד שיליל הסדר אצלנו יהיה שונה – לא רק עם הרבה תוכן אלא גם עם משמעות. איך את מציעה לנו לעשות זאת?

חולילם: שאול גורן

והבישולים, אלא גם את האירוע עצמו: באיזו שעה להתחיל, כדי שהמאחרים יגיעו בזמן והעייפים לא יירדמו; מי יישב איפה; איך נקרא את ההגדה; מתי נחלק את המתנות; מי יברך; מי יאמר דברי תורה או דברים אחרים, וכדומה.

סדר משפחתי

לשמחתנו, מישוהו "עשה לנו את העבודה" והכין לנו תוכנית ששמה "הגדה של פסח". שם כתוב הכל: מה עושים, מה אומרים, מה אוכלים, מה שותים ומתי. אבל גם לנו נשארה עבודה: לתת לדברים את האופי המשפחתי שלנו.

אצלנו במשפחה, למשל, יש דוד שהוא "שר המשקים". הוא מוזג את היין בליל הסדר כבר שישים

יש משפחות שבהן השאלה של אילנה איננה קיימת. דורות על דורות קוראים את כל ההגדה, מקיימים את כל המנהגים, מכירים את כל ההסברים. אבל יש גם משפחות שהתרחקו מהמסורת, שבשכילן ליל הסדר הוא ארוחה חגיגית. ויש משפחות שהן באמצע – מקיימות את ליל הסדר, אבל בקיצור... אנשים רבים שותפים לדאגה של אילנה, וביניהם אני. גם אני, במשפחתי, מרגישה לפעמים כמיעוט. הניסיונות שלי להכניס תוכן לחגים במשפחה – לא תמיד מצליחים.

משפחה גדולה מורכבת מאנשים רבים. כל אחד מהם הוא תוצר של הבית שגדל בו, החינוך שקיבל, האישיות שלו, הטעם שלו. לא כל אחד גדל בבית שבו קראו את כל ההגדה.

איש באמונתו יחיה... אי-אפשר להכריח אנשים לקיים מנהגים, אם אינם רוצים בכך (פסח הוא חג החירות...), אבל כדאי לנסות להשפיע.

העובדה שאילנה ובעלה החליטו לקחת על עצמם את המשימה תאפשר להם לעשות שינוי. בעלי הבית הם אלה שקובעים, במידה רבה, את האופי של ליל הסדר. אם הם עושים זאת בחוכמה, בנועם, מתוך התחשבות באורחים – זה עשוי (יכול) להצליח.

לתכנן ולהכין

כאשר מתכננים לאירוע, וליל הסדר הוא אירוע רב-משתתפים, צריכים לתכנן לא רק את הקניות

שנה. אצלנו נהוג שבעל הבית או זקן האורחים יושב בראש השולחן ומנהל את הסדר, וכל אחד מהמשתתפים קורא בסבב, לפי תור, קטע מההגדה. כך פולם משתתפים ומרגישים שותפים. הקטן שואל את הקושיות, וכולם מתמוגגים (נהנים מאוד). את המשא ומתן על האפיקומן מנהל כל אב עם ילדיו... אנחנו מחליטים (בדרך כלל: אנחנו מחליטות) מראש גם על "מדיניות מתנות". מי מביא מתנות למי. כך מבטיחים שאף אחד לא ירגיש מקופח או פראייר...

אנחנו נוהגים להכין גם הצגה קטנה עם הילדים הקטנים. הם מתחפשים לבני ישראל, עוברים עבודת פרך ("כאילו"), מבקשים מפרעה לשחרר אותם, הולכים במדבר... אחד מהם הוא משה הקטן בתיבה... הילדים נהנים מאוד מההכנות, וגם מההופעה לפני כל המשפחה (בתנאי שהם לא מתביישים...).

אחת הגיסות שלי גדלה בקיבוץ. היא תמיד מביאה את ההגדה הקיבוצית, ולפעמים (אם מקשיבים לה) היא קוראת שיר אביב יפה.

אני מכירה משפחות שבהן כל אחד מבני המשפחה צריך "להכין" משהו לליל הסדר: שיר, ריקוד, סיפור שמתאים לחג, חידות. אני מכירה משפחה אחת שבה סבא מכין כל שנה חידון בנושאי הפסח. כל מי שעונה על שאלה מקבל פרס.

חברה שלי אירחה את הסדר בביתה, וקנתה הגדה אחרונה לכל המשתתפים, כמתנה. יש המון הגדות מעניינות שיש בהן, נוסף על הטקסט של ההגדה, גם ציורים, הסברים, חידושים. אפשר לקרוא מתוכן.

יש משפחות שיש להן הגדות שעברו במשפחה מדור לדור, וכתמי היין עליהן נותנים להם ממד היסטורי נוסף... אני מכירה משפחות שיצרו הגדה משלהן. הוסיפו תוספות לטקסט המקורי, הדפיסו תמונות של בני המשפחה.

יש משפחות שאצלן אוהבים לשיר אחרי ההגדה שירי ארץ ישראל. יש משפחות שבהן אוהבים לשוחח על נושאי הפסח: יציאה מעבדות לחירות, ביעור הקמץ בחברה, הגעגועים לסיר הפשוט, דמותו של משה כמנהיג. יש משפחות שחוגגות את החג בטבע.

יש לכם ודאי רעיונות יפים נוספים. העיקר לממש את הרצון שלכם לחגוג חג בעל משמעות, ולא להיכנע לאלה שחושבים שיליל הסדר הוא שם של ארוחה טובה. למענכם, וכדי שהילדים, בבוא היום, יזכרו את לילות הסדר בביתכם וירצו להנחיל (להעביר) אותם לדורות הבאים.

ענת דותן